

Видатний вчений, хірург і педагог

(до 160-річчя від дня народження М.П. Трінклера)

Ж.М. Перцева,
директор музею історії ХНМУ,
заслужений працівник університету

«Прогрес науки визначається працями її вчених і цінністю їх відкриттів», – сказав свого часу Луї Пастер. Прогрес вітчизняної медицини кінця XIX – початку XX століття не був би цілком очевидний без праць хірурга М.П. Трінклера, нашого земляка, який вийшов зі стін медичного факультету Харківського університету.

Все життя М.П. Трінклера – приклад подвижницького служіння людям. Немає такої галузі клінічної хірургії, в якій він не залишив би сліду, не виявив себе новатором і талановитим експериментатором. За більш ніж 40-річний період лікарської та педагогічної діяльності він написав понад вісім десятків наукових робіт з найрізноманітніших питань хірургії. Багато років свого життя він віддав вивченню та лікуванню злоякісних пухлин – цього бича людства XX століття.

Медики знайомі з основними роботами М.П. Трінклера, знають про значення його праць для подальшого розвитку науки. Разом з тим хотілося б нагадати про найбільш яскраві риси його характеру, віхи лікарської діяльності цього видатного вченого, лікаря, педагога, людини. Ще будучи на III курсі університету, М.П.Трінклер почав відвідувати факультетську хірургічну клініку. Багато працював над детальним вивченням будови стінок шлунку, сам готував численні препарати. Результатом стала

написана ним наукова робота «Про будову слизової оболонки шлунку», за яку він отримав золоту медаль. До закінчення університету студент Трінклер був зарахований позаштатним ординатором хірургічної клініки. Це був рідкісний випадок у практиці вищого медичного навчального закладу. А після закінчення навчання два професори одночасно запропонували роботу талановитому випускнику: В.П. Крилов – прозектором кафедри патологічної анатомії, та В.Ф. Грубе – ординатором факультетської хірургічної клініки.

Після блискучого закінчення університету він залишився на кафедрі В.Ф. Грубе. Через декілька років вчитель звернувся до Ради професорів з клопотанням щодо призначення М.П. Трінклера стипендіатом для підготовки до професорського звання. Вражає характеристика, яку він дав своєму учневі. Ось вона: «Доктор Трінклер обладает всеми теми качествами, которые необходимы для человека, стремящегося посвятить себя хирургии. Общая эрудиция, не только в сфере специальных познаний, но и по всем остальным медицинским предметам и даже по соприкасающимся специальностям, практическое знакомство с методами научного исследования, лингвистическая подготовка (свободно владеет тремя иностранными языками – немецким, французским и английским), открывающая кругозору его доступ в родники иностранной литературы, выдающиеся способности и трудолюбие...»

М.П. Трінклер виправдав надії свого вчителя. Він став найвідомішим хірургом свого часу. Віртуоз хірургічної техніки, він з дивовижним мистецтвом робив найскладніші операції трепанації черепа, розкриття мозкових абсцесів, ектомію, видалення різних пухлин і т. і., він виконав другу в Росії тотальну резекцію шлунку. Прихильник нового асептичного способу оперування і лікування ран, М.П. Трінклер виготовив в Харкові перший вітчизняний стерилізатор і доклав зусиль для впровадження антисептики і асептики в медичну практику.

Головним багатством його натури, за свідченням сучасників, були душевна простота, надзвичайна делікатність, висока чуйність і вражаюча скромність. У житті, в спілкуванні з хворими, співробітниками, студентською молоддю він був привабливий, сповнений сердечності і доброти, завжди готовий допомогти. Микола Петрович не міг терпіти, якщо поруч чувся стогін або крик хворого. Він негайно залишав справи, входив у перев'язувальну кімнату, брав в руки хірургічні інструменти і закінчував процедуру абсолютно безболісно. Як стверджував проф. Я.Я. Постоєв, «интересы больного были для Н.П. на первом плане, и никогда он не брался за нож, если видел, что операция может только лишь слегка отсрочить фатальный конец».

Видатний вчений і педагог, він заслужив повагу не тільки студентів-медиків Харкова, але й університетів інших міст. До багатьох з них його направляли головою Державних екзаменаційних комісій. Він був референтом комітету з присудження Нобелівської премії, його запрошували на роботу в Москву, Стокгольм, Баку, але Микола Петрович дуже любив Харків, свій Харків, і відмовився від цих пропозицій.

При всій його доброті і делікатності М.П. Трінклер мав ще й велику громадянську мужність. У 1912 г., під час перебування його головою Державної екзаменаційної комісії в Московському університеті, до нього з'явився жандармський чин з вимогою не допускати до іспитів кількох студентів, як політично неблагонадійних. Микола Петрович з обуренням відмовився це зробити. У ті роки на таке міг зважитися не кожен професор.

Постійно зайнятий, постійно обтяжений роботою і хворими, М.П. Трінклер приділяв багато уваги викладанню, підготовці клінічних лекцій, в які вкладав весь досвід свого життя. Лекції його захоплювали не красномовством, але глибоким змістом, який поєднувався з простотою і ясністю викладу. А він все продовжував працювати над ними. У музеї історії ХНМУ експонуються два томи рукописних лекцій професора з клінічної хірургії. Останньою працею Миколи Петровича, яку вже після його

смерті видали учні, була книга «Основи сучасного лікування ран». Вона не втратила свого практичного значення і в наш час. Він надавав великого значення післяопераційному лікуванню ран. За життя М.П. Трінклер казав студентам: «Учитесь лечить раны, ибо хорошо сделанную операцию плохим послеоперационным лечением сведете к нулю, а плохо исполненную хорошим лечением приведете к блестящим результатам».

Що М.П. Трінклер – прекрасний хірург, це всім відомо, але не всі знають, що він був прекрасним музикантом і добрим художником. Він любив і розумів живопис, добре писав маслом, особливо йому вдавалися пейзажі. У його квартирі на Садово-Куликівській (нині вул. Дарвіна) в одній з кімнат у вікна стояв відкритий рояль з нотами. «В часы разных жизненных волнений, мелких неприятностей, которыми богата жизнь, – говорил Микола Петрович, – музыка служит для меня единственным успокаивающим способом». Він любив Чайковського, Римського-Корсакова, але часто просто імпровізував на власні теми. За його словами, «хороший разрез, возможность владеть кистью и создавать по желанию те или иные гармоничные созвучия» доставляли йому однакове задоволення.

М.П. Трінклер пішов з життя в 1925 р. у 66 років, пішов повним творчих сил і бажань, віддавши всього себе улюбленій науці, людям. На прохання мешканців міста одна з вулиць і факультетська хірургічна клініка, якою керував М.П. Трінклер, отримали його ім'я. Поховали його біля могили вчителя – В.П. Грубе (кладовище №2). Пам'ять про цю велику людину, його світлу душу, велетенську працю і вогонь невпинної творчості повинна жити вічно.